

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 26 (1073) 27 ЧЭРВЕНЯ 2012 г.

Старая песня ад новага намесніка міністра

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

вул. Савецкая, 9
220010, г. Мінск
тэл. 227-47-36, факс 290-84-83
E-mail: root@minedu.unibel.by

МІНІСТЭРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

ул. Советская, 9
220010, г. Минск
тел. 227-47-36, факс 290-84-83
E-mail: root@minedu.unibel.by

Старшыні грамадскага аб'яднання
"Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны"
Трусава А.А.

Паважаны Алег Анагольевіч!

У Міністэрстве адукацыі разгледжаны Ваш чарговы зварот аб выданні падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў. Паведамляем наступнае.

З 2006 года вучні ўстановаў адукацыі маюць права выбару мовы вывучэння вучэбных прадметаў "Гісторыя Беларусі" і "Геаграфія Беларусі". Ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі з рускай мовай навучання вучэбныя прадметы "Гісторыя Беларусі" і "Геаграфія Беларусі" вывучаюцца на рускай мове, а ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання - на беларускай мове.

Пераход на выкладанне гэтых прадметаў на беларускай мове з 2012 года немагчымы ў сувязі з адсутнасцю неабходнай колькасці падручнікаў. Для іх перавыдання патрэбна 8,7 млрд. рублёў. Выкарыстанне падручнікаў разлічана на 6 гадоў, іх планавае перавыданне прадугледжана ў 2015-2020 гадах.

Як ужо Вам паведамлялася раней, у 2009 годзе адноўлена выданне кнігі серыі "Школьныя бібліятэка", якая адпавядае патрабаванням вучэбных праграм па вучэбных прадметах "Беларуская літаратура" і "Руская літаратура". На яе выданне Міністэрству інфармацыі выдзяляецца мэтавае 100% фінансаванне з рэспубліканскага бюджэту. Выпуск гэтай літаратуры здзяйсняюць падначаленыя Міністэрству інфармацыі дзяржаўныя выдавецтвы. Кнігі названай серыі паступаюць з выдавецтваў у бібліятэкі ўстановаў агульнай сярэдняй адукацыі згодна з нормамі і сацыяльным заказам Міністэрства адукацыі. У кампетэнцыю Міністэрства адукацыі не ўваходзіць камплектаванне кнігамі серыі "Школьныя бібліятэка" публічных бібліятэк і, у прыватнасці, Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

Дадаткова паведамляем, што з 2009 года ў серыі "Школьныя бібліятэка" было выдадзена 46 найменняў кніг на беларускай мове, а на рускай мове - 19, у 2012 годзе запланавана выданне 11 найменняў кніг на беларускай мове, на рускай мове - 7. У асноўным названая серыя на беларускай мове выдаецца зборнікамі, у якія ўваходзяць творы вялікай колькасці пісьменнікаў, а на рускай мове - толькі творы аднаго ці двух аўтараў.

На пытанні аб выданні вучэбных дапаможнікаў і картаграфічнай прадукцыі Вам быў дадзены адказ раней (пісьмо ад 18.05.2012 № 06-15/2706/дс).

Намеснік Міністра

В.В. Яжык.

Калі беларускую мову выкладаць добра

Сёлета па краіне на ЦТ зарэгістравалася больш як 141 тыс. чалавек. Рускую мову выказалі жаданне здаваць звыш 95 тыс. чалавек, а беларускую - звыш 45 тыс. чалавек (32%). Беларуская мова яўна здае пазіцыі, і тут мы маем агульнабеларускі клопат.

ISSN 2073-7033

9 772073 703003

Але не ўсюды такія суадносіны паміж беларускай і рускай мовамі. Да прыкладу, у Лідзе ЦТ па рускай мове здавалі 1143 чалавекі, а па беларускай - 1645 чалавек (59%).

Гэта пры тым, што ўсе 16 лідскіх гарадскіх школаў - рускамоўныя па факту, ды і ў астатніх гарадах рэгіёну сітуацыя мала лепшая. І вясковыя школы не ўсюды беларускамоўныя. Але, відаць, у гэтым рэгіёне ўзровень выкладання беларускай мовы высокі, калі большасць дзяцей лічыць, што яны здадуць тэставанне па беларускай мове лепш, чым па

рускай. Ніколькі не прыняжваючы ўзровень выкладання рускай мовы, можна тым не менш канстатаваць, што тут азначэнне "родная мова" яшчэ цвёрда замацавана за мовай беларускай, і ў тым найбольшая заслуга настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры, на якіх у нашым грамадстве гатовы вешаць усю адказнасць за слабое валоданне мовай нашых дзяцей. Настаўнікі то працуюць, ім бы яшчэ адміністрацыйную падтрымку, ды матэрыяльную зацікаўленасць, прывязаную да вынікаў.

Наш кар.

КУПАЛЛЕ Ў ЛОНДАНЕ

23 чэрвеня беларуская грамада Вялікабрытаніі адзначыла адно з найстаражытных народных святаў - Купалле.

Разам з тым Купалле - адно з маладых святаў беларускай дыяспары на Туманным альбіёне. Брытанскія беларусы пачалі актыўна адзначаць яго з канца 1990-х. "Усё пачыналася яшчэ пры ўдзеле легендарных брытанцаў і вялікіх прыяцеляў Беларусі Веры Рыч і Гая Пікарыды", - распавёў адзін з ініцыятараў святкавання Павел Шаўцоў. Этнаграфічна-фальклорную афарбоўку святкавання набыло дзякуючы Караліне Мацкевіч - адной з завадатарак цяперашняй беларускай грамады. Усяго за некалькі год Купалле стала самым папулярным святкаваннем сярод беларусаў Вялікабрытаніі, што збірае нашых суайчыннікаў ды сяброў Беларусі ў лонданскім раёне Паўночны Фінчлі.

Пануючая беларуская мова, нацыянальныя строі,

вянкі з красак - у купальскую ноч сад сядзібы Беларускага рэлігійнага і культурнага цэнтра імя Св. Кірылы Тураўскага нібыта перанёс прысутных на радзіму.

Цэнтральным месцам абрадавага святкавання стала вогнішча - увасабленне сонца і ўраджаю, як лічылі нашы продкі. Вакол агню вадзілі карагоды, спявалі традыцыйныя купальскія песні, скакалі праз вогнішча ды палілі пудзіла і купальскае кола.

Кожны ахвочы

мог узяць урок беларускіх традыцыйных танцаў і далучыцца да аўтэнтчных спеваў. Дзяцей чакала актыўная праграма з традыцыйных беларускіх гульняў. Фатовыстава Сашы Белавакай прадставіла летапіс папярэдніх святкаванняў Купалля ў Лондане. Гучала ў гэты вечар і пазія Веры Рыч - брытанскай перакладчыцы, якая адкрыла англамоўнаму свету беларускую літаратуру.

Паводле старадаўняй традыцыі, купальская ноч у Лондане скончылася пусканнем вогненнага вяноў па вадзе.

Кастусь Лашкевіч.

Віншуем сяброў ТБМ, якія нарадзіліся ў ліпені

Адамчык Надзея Іванаўна
Амбразевіч Людміла Мікал.
Амяльковіч Віталь Леанідавіч
Амяльковіч Павел Анатол.
Арбузаў Анатоль Цімафеевіч
Арэшка Вераніка Вечаслав.
Аўдзейчык Ілля Анатольевіч
Аўсей Аляксандр
Бабенка Сяргей
Баброўская Марына Вітал.
Балашка Алес
Баран Аляксандр
Бараноўскі Ігар Віктаравіч
Барболін Васіль Васільевіч
Бармута Юлія Уладзіміраўна
Бацян Пётр Дзмітрыевіч
Белан Наталля
Бельская Святлана
Блізнок Аляксандр Аляксан.
Богдан Вадзім Міхайлавіч
Бубешка Уладзімір
Бумажэнка Я. М.
Буцко Павел Анісімавіч
Бязрукая Маргарыта Юр.
Варачаева Анастасія Андр.
Васечка Іван Уладзіміравіч
Ваўчок Аляксандр
Вячорка Вінцук Рыгоравіч
Гайко Сяргук Анатольевіч
Галай Аркадзь Апанасавіч
Герасімовіч Казімір Станісл.
Глазко Дзмітры Мікалаевіч
Гняткоў Валеры
Гольшаў Павел
Грузноў Валеры Іосіфавіч
Грынко М.У.
Гуркоў Сяргей Мікалаевіч
Дабравольская Наталля Міх.
Данілава Таццяна
Данілавіч Мар'яна
Даўмаковіч Іван Уладзімір.
Дзянісаў Гальяш
Дрожынава Іна Аркадзеўна
Ермакова Святлана Сярг.
Ермалёнак Вітольд Антонавіч
Ермалёв Святлана
Жмачынскі Аляксандр Вікт.
Жыгальская Вольга Анатол.
Залацілін Аляксандр Валер.
Звераў Юры
Звонік Святлана
Згурская Ганна
Здановіч Іван Юльянавіч
Зелянкевіч Наталля
Знавец Павел Кірылавіч
Зуёнак Васіль Васільевіч
Ільніч Наталля Валянцінаўна
Ішчанка Кацярына Сяргеёўна
Кавалёнак Л. П.
Казлова Алена
Казлова Святлана Мікал.
Казляк Любоў
Калеева Вераніка Уладзімір.
Каракін Андрэй Анатольевіч
Кардаш Наталля Аляксандр.
Кароткі Мікалай Мікітавіч
Карп Алена Аляксандраўна

Картавенкава Галіна Пятр.
Карчэўскі Анатоль
Касяк Кастусь
Кобер Таіса
Корзун Валянціна
Коцікаў Ян
Краснеўскі Віталь Сяргеевіч
Краўчанка Сяргей Канстан.
Краўчук Маргарыта Дзмітр.
Крываручанка Ігар Мікал.
Крывашэў Зміцер Сяргеевіч
Крыўёнак Міхаіл Фадзеевіч
Ксяноў Кірыл Уладзіміравіч
Кузацоў Ігар Мікалаевіч
Кулак Жанна Язэпаўна
Кульбеда Дзмітры Сярг.
Кульбіцкі Пятро С.
Кундас Ганна
Кухарчык Пётр Андрэевіч
Лабадзенка Глеб Паўлавіч
Лагутаў Віталь
Лажкова Наталля
Лапановіч Андрэй Васільевіч
Лапкоўскі Алес Мікалаевіч
Лаўнікевіч Дзяніс Эдуардавіч
Лесавы Кірыл
Лецяга Ігар
Ліннік Міхаіл Аляксандравіч
Ліннік Сяргей Мікалаевіч
Літвіненка Аляксандр
Лукін Ілля Міхайлавіч
Лявіцкі Антон Мікалаевіч
Макарыч Максім Міхайлавіч
Макоўская Алена
Максімава Кацярына
Маоклы Дзяніс Ігаравіч
Мароз Наталля Алегавіч
Марчанка Пётр Георгіевіч
Машанскі Аляксандр Іванав.
Машынская Ірына Антонаўна
Мікалаеўская Анастасія Іван.
Місцюк Уладзімір Мікал.
Місцюкевіч Аляксандр Іван.
Млынарчык Марыя
Молчан Барыс Валянцінавіч
Мулашкіна Лізавета Дзмітр.
Муха Анатоль Міхайлавіч
Навіцкі Пётр Лявонавіч
Найдзёнава Вера
Нашкевіч Дар'я Іванаўна
Недзялкаў Яраслаў
Нікалаеўская Вольга Ігаравіч
Нікановіч Васіль Васільевіч
Новікава Марыя Сяргеёўна
Пазняк Жанна
Панізік Алена Іванаўна
Паплыка Аляксандра Сярг.
Парда Аліна Іванаўна
Пастарнак Барыс Натанавіч
Паўлоўская Ганна Валер'еўна
Пашкевіч Алес Эдуардавіч
Пашкевіч Мікалай Іванавіч
Пашкевіч Таццяна Валер'еўна
Піскун Андрэй Анатольевіч
Пракоф'ева Юлія
Прыбыткова Святлана
Пузанкевіч Сяргей Уладзімір.

Пяткоўская Алена Іосіфаўна
Пятроў Аляксандр Аляксан.
Радзіонава Ірына Яўгенаўна
Радчук Віталь Дзмітрыевіч
Рамук Алена
Рашчэўскі Віталь Часлававіч
Розін Дзмітры Барысавіч
Рудовіч Мікалай
Русаў Пятро Аляксандравіч
Рымша Алес Георгіевіч
Савік Мікола Пятровіч
Савіна Анастасія
Сагалец Ілля Фёдаравіч
Сакалоўскі Уладзімір
Самасюк Аляксандр Міхаіл.
Сарокін Арцём Адамавіч
Семяненка Максім Уладзімір.
Сінцова Таццяна
Скупановіч Уладзімір Леанід.
Смаль Валянцін Мікалаевіч
Смола Таццяна
Стрыгельская Наталля Анат.
Суховацькі Міхаіл Пятровіч
Сыч Ніна Лявонцеўна
Сяменчык Настася Мікал.
Сяркоў Андрусь
Сяткоўская Вераніка Уладз.
Талапіла Алес Львовіч
Талатай Святлана
Талерчык Тамара Васільеўна
Танкевіч Аляксандр Яўген.
Ткачова Вольга
Трапашка Марыя
Трацяк Вера
Тумаш Генадзь
Тупік Кацярына Віктараўна
Усцінава Людміла Нікіфар.
Хасанаў Ігар
Храпавіцкая Тамара Аркадз.
Хрол Часлаў Часлававіч
Цітко Валянцін Уладзіміравіч
Ціцянкова Галіна
Цішкевіч Вольга Іосіфаўна
Цішко Валянцін Уладзімір.
Цыганкоў Генадзь Васільевіч
Цюшкевіч Сяргей Анатол.
Чапля Данута
Чарнышоў Алес Ігаравіч
Чарткоў Мікола Алегавіч
Чыгір Клаўдзія Сцяпанавіч
Чысцякоў Аляксей Уладзімір.
Шалупенка Васіль Іванавіч
Шарашовец Аляксандр Мік.
Шумскі Ягор Аляксандравіч
Шусціцкі Тадэвуш Віктар.
Шымірка Анатоль
Шыпай Аляксандра Генадз.
Шычко Валянціна
Шычко Святлана Вячаслав.
Шэравера Руслан Уладзімір.
Юран Антон
Язерскі Сяргей
Ярмац Аляксандр Аляксан.
Яўцюшкіна Таццяна Алякс.
Ячычка Віктар

Прэмію імя Васіля Быкава атрымалі Алесь Белакоз і Лявон Вольскі

Лаўрэатамі прэміі імя Васіля Быкава "За свабоду думкі" сёлета сталі крэйзнаўца, стваральнік і шматгадовы дырэктар незвычайнага крэйзнаўчага музея ў вёсцы Гудзевічы, што ў Мастоўскім раёне на Гарадзеншчыне, настаўнік беларускай мовы Алесь Белакоз і музыка, лідар гурта "Крамбамбуля" Лявон Вольскі.

Алесю Белакозу прэмія прысуджана за тое, што ён плённа працаваў на карысць беларушчыны цягам усяго свайго жыцця. Ён стварыў крэйзнаўчы музей у вёсцы Гудзевічы Мастоўскага раёна, дзе ён жыве, займаецца крэйзнаўствам, піша кнігі і ўвогуле, як сказаў, прадстаўляючы яго мастак Алесь Пушкін - таксама колішні лаўрэат прэміі - яшчэ ў 1948 годзе раскідваў антысавецкія ўлёткі, змагаючыся за свабоду Беларусі.

Я за яго дзвюма рукамі, таму што Белакоз стварыў "ціхі вычыні" свайм жыццём. У сваёй вёсцы, працаваў гадамі - тое, што нам цяпер і трэба ставіць у прыклад! Яшчэ хлопчыкам ён думаў пра нашу незаможнасць!

Атрымаўшы прэмію "За свабоду думкі", сам лаўрэат прызнаўся, што яму не дужа даспадобы мітусня вакол гэтае падзеі. Алесь Белакоз лічыць, што яго прызначэнне і жыццёвая задача - рабіць добрыя, карысныя справы:

Я часам і за спрэчку! Таму званне там нейкае - няважна. Трэба рабіць нешта істотнае, нешта канкрэтнае!

Другі лаўрэат прэміі "За свабоду думкі" лідар гурта "Крамбамбуля" Лявон Вольскі не змог прыехаць у Бычкі. Пра яго прысутнасць расказаў пісьменнік Уладзімір Арлоў:

каж некалькі гадоў таму: на месцы старой хаты, дзе праішло маленства пісьменніка, паводле таго самага плану збудавана новая. І цяпер у ёй экспануюцца рэчы Васіля Быкава, стала праце выстава яго кніг, а таксама кнігі і карцін, падараных музею наведнікамі.

У дзень народзінаў пісьменніка ў Бычках, таксама ўжо традыцыйна, пішуць агульнааграмадзянскую дыктоўку. Сёлета гэта быў тэкст з кнігі "Быкаў на "Свабодзе". І яшчэ па дарозе для тых, хто ехаў у Бычкі з Менска, у замоўленым аўтобусе некалькі гадзінаў пасажыры слухалі аўдыёдыск, выданы Беларускай службай "Радыё Свабода" - запіс кнігі з сімвалічнай назвай "Доўгая дарога дадому".

Пасля ўручэння прэміі адбыліся літаратурныя чытанні. І, бадай, самай пачэснай гасцюй свята, як і ўсе мінулыя гады, была сястра Васіля Быкава, Валянціна Уладзіміраўна. Яна таксама выступіла перад прысутнымі, падзяліўшыся ўспамінамі пра брата.

У вёску Бычкі Ваушацкага раёна паводле традыцыі з'ехаліся прыхільнікі таленту пісьменніка, дэмакратычныя актывісты, сучасныя літаратары. Кожны ахвотны мог наведаць музей, створаны ў Быч-

Калісьці я вяртаўся з канцэрту "Песняроў", тады яшчэ "Лявонаў", зусім іншым чалавекам - я адчуваў, як ува мне прарастае маё беларускае зерне. Музыка, і найперш рок-музыка можа ўплываць на лёсы нават не асобных людзей, а цэлых пакаленняў. І калі мы глядзім на нашу гісторыю і культуру, то ў "нашых шыроках" на лёсы цэлых пакаленняў паўплываў гурт "NRM" і яго шматгадовы кіраўнік Лявон Вольскі. "NRM" - гэта не толькі беларуская музыка, але і беларуская мова, беларуская культура, беларуская ідэя і ўрэшце беларуская буду-

Памяці ксендза Адама Фалькоўскага

24 чэрвеня ў Лідскім фарным касцэле адпраўлена памінальная імша па герою паўстання 1863 года ксендзу Адаму Фалькоўскаму.

Роўна 149 гадоў таму назад 24 чэрвеня 1863 года пробашч касцёла ў Ішчальне Лідскага правету (цяпер Шчучынскі р-н) быў расстраляны царскімі карнікамі ў Лідзе за тое, што зачытаў

у касцэле маніфест Нацыянальнага ўраду і заклікаў народ да паўстання.

Памяць ксендза Адама Фалькоўскага за даўніх часоў шануецца ў Лідзе. У 1920 годзе быў устаўлены крыж на магіль, магільу даглядалі харцэры, але з прыходам саветаў у 1939 годзе крыж быў знесены.

З 1996 года пачалося змаганне за аднаўлення па-

мніка на магіль Адама Фалькоўскага і на Дзяды 2010 года памятны знак быў устаўлены і асвечаны, а ў Фарным касцэле пачлі служыць памінальную імшу кожны 24 чэрвеня.

На наступны год, 150-ты год ад паўстання плануецца набажэнства ў гарадскім парку каля магіль А. Фалькоўскага.

Наш кар.

Памяці Міхала Валовіча

У нядзелю 1 ліпеня ў вёсцы Парэчка Слонімскага раёна, прадстаўнікі Слонімскага згуртавання дэмакратычных сіл, а таксама ўсе беларусы нашай Баб'юшчыны, адзначаць чарговую ўгодкі з дня нараджэння кіраўніка паўстання

1830-1831 гадоў на Беларусі Міхала Валовіча (1806- 1833) і яго паплечнікаў.

Падчас ушанавання адбудзецца прэзентацыя новай кнігі Сяргея Чыгрына "Такі іх лёс", а таксама шахматны турнір і канцэрт.

Арганізатары запрашаюць усіх ахвотных прыняць удзел у мерапрыемстве. Збор удзельнікаў будзе адбывацца ў 10:30 у Слоніме, каля кінатэатра "Мір".

Пачатак мерапрыемства ў вёсцы Парэчка каля памятнага крыжа ў гонар паўстанцаў у 11 гадзін.

Тэл. для даведак: 8(029) 327-63.

Роля рэгіянальных музеяў у развіцці турызму (на прыкладзе Мсціслаўскага гісторыка-археалагічнага музея)

Сёння турызм уяўляе сабой складовую частку сучаснай культуры і побыту, гэта адзін з важных элементаў сучаснай глабальнай цывілізацыі, адна з форм актыўнага правядзення вольнага часу, дзейнасць па аднаўленні фізічных і духоўных сіл чалавека, спосаб зняцця стрэсаў, што ўзніклі ў працэсе паўсядзённай працы. Удзел у турызме спрыяе гарманічнаму развіццю асобы, як фізічнаму, так і духоўнаму.

Зараз, у наш складаны час, калі ў краіне назіраецца сістэмны крызіс, адным з варыянтаў развіцця нашай эканомікі з'яўляецца турызм, асабліва - замежны. Сёння турызм падзяляецца на рэкрэацыйны, адпачынак, лячэбны (медыцынскі), спартыўны, пазнавальны (культурны), дзелавы (прафесійны), кангрэсны (навуковы), рэлігійны (паломніцтва) і этнічны. Сярод вышэйпералічаных відаў турызму вядучую ролю займае культурна-познавальны турызм. Паводле дадзеных статыстыкі, яго доля сярод іншых відаў складае 60%. У адпаведнасці з Хартыяй ЮНЕСКА па культурнаму турызму, прынятай у лістападзе 1974 года, культурны турызм мае мэту азнамлення з помнікамі і слаўнымі мясцінамі.

Калі мы звернемся да сусветнай статыстыкі і возьмем за аснову такі паказчык, як колькасць замежных турыстаў на 1000 жыхароў краіны, беларускія журналісты палічылі, што ў Польшчы гэты паказчык роўны 400 турыстаў, на Украіне - каля 500, у Літве каля 850, Расіі - 160, а на Беларусі толькі 9 чалавек на 1000 жыхароў. Вось і адказ, чаму у нас зараз праблема з набыццём замежнай

валюты.

У сваім інтэрвію газете "Комсомольская правда в Белоруссии" у сакавіку 2011 года намеснік дырэктара дэпартаменту па турызму Міністэрства спорту і турызма Андрэй Мартынаў паведаміў, што арганізаваных замежных турыстаў, што прыехалі ў Беларусь праз турфірмы ў 2009 годзе было 95,5 тысяч, а ў 2010 крыху болей за 120 тысяч, прычым большую частку турыстаў складаюць грамадзяне Расіі.

Адным з фактараў павялічэння замежнага турызму можа быць развіццё не толькі асобных турыстычных аб'ектаў, але і гістарычнага наваколля вакол іх. Вялікую ролю тут можа адыграць рэгіянальны турызм, як складовая частка рэспубліканскага, а таксама міжнароднага турызму.

Тут вельмі важна выкарыстаць патэнцыял мясцовых рэгіянальных музеяў, асяродкаў культурнага і мастацкага жыцця рэгіёна.

Вяўленчае мастацтва - адзін з найбольш важных элементаў культуры, які здольны сфарміраваць пераканаўчы матыў для турыстычнай пазедкі. Сёння ўсё больш папулярным становіцца выстаўляць на вядомых курортах (у памяшканнях гасцініц) творы нацыянальнага выяўленчага мастацтва з мэтай знаёмства турыстаў з культурай рэгіёна. Гэта з поспехам робяць і мясцовыя музеі. Таксама дастаткова папулярнымі сталі фестывалі, якія шырока прадстаўляюць розныя віды і элементы нацыянальнага выяўленчага мастацтва.

Музычны патэнцыял

рэгіёна з'яўляецца яшчэ адным прывабным элементам культуры. У некаторых краінах музыка выступае як асноўны фактар прыцягнення турыстаў. Вядомыя музычныя фестывалі штогод збіраюць тысячы ўдзельнікаў. Аўдыёзапісы з нацыянальнай музыкой, продаж якіх распаўсюджаны ў большасці турыстычных цэнтраў, служыць добрым сродкам знаёмства турыстаў з культурай народа. Зараз карыстаюцца вялікім поспехам і рыцарскія турніры ў старажытных беларускіх гарадах.

Літаратурныя помнікі рэгіёна таксама складаюць істотны турыстычны матыў і аснову арганізацыі рознапланавых турыстычных праграм і маршрутаў. Літаратурныя творы валодаюць сілай ствараць уражанні аб краіне і яе культуры. У забавляльнай праграме для турыстаў мэтазгодна ўключаць літаратурныя вечары. У межах пазнавальнага турызму рэкамендуецца арганізоўваць літаратурныя туры па месцах, звязаных з імёнамі аўтараў і героямі вядомых літаратурных твораў.

Паломніцтва - адзін з самых старажытных відаў падарожжаў, які вядомы чалавецтву не адно стагоддзе. Да 80% аб'ектаў турыстычнага паказу з'яўляюцца культывымі. Матывамі да паломніцкага падарожжа з'яўляюцца духоўнае імкненне наведаць рэлігійныя цэнтры і святыя месцы, асабліва паважаныя ў канкрэтнай рэлігіі, здзяйсненне культурных абрадаў. Нельга забываць і старажытныя могілкі.

Рэгіён, які прымае турыстаў, павінен прапаноўваць ім шырокі асартымент сувені-

Мсціслаўскі фэст

раў, выкананых мясцовымі майстрамі. Сувеніры - добрая памяць аб краіне.

У некаторых турыстычных цэнтрах ствараюцца спецыяльныя крамы ў нацыянальным стылі, дзе мясцовыя майстры вырабляюць сувеніры непасрэдна ў прысутнасці пакупніка. Гэтая форма гандлю сувенірай прадукцыяй з'яўляецца своеасаблівай славаутасцю рэгіёна і выклікае значную цікавасць у турыстаў. Трэба, каб гэтыя крамы былі побач з мясцовым музеем, альбо ў самім музейным памяшканні.

Такім чынам, культурны патэнцыял рэгіёна ўвасоблены ў яго культурнай спадчыне. Аднак для паспяховага развіцця культурнага турызму нацыянальныя турыстычныя арганізацыі павінны займацца распаўсюджваннем інфармацыі аб гістарычным патэнцыяле мясцовасці.

У якасці прыкладу разгледзім дзейнасць Мсціслаўскага гісторыка-краязнаўчага музея, да стварэння якога аўтар меў непасрэднае дачыненне. Музей быў заснаваны ў ліпені 1988 года ў будынку былой уезднай пошты пачатку XX стагоддзя. Яго пастаянная экспазіцыя створана ў 1995 годзе і мае два раздзелы: "Мсціслаў - імя старажытнае" і "Сацыяльна-эканамічнае развіццё Мсціслава ў XII - пачатку XX ст.". Нядаўна філіялам музея стаў мемарыяльна-літаратурны музей братоў Гарэцкіх у вёсцы Малая Багацькоўка Мсціслаўскага раёна. Музей мае больш за 12 тысяч адзінак захоўвання асноўнага фонду.

Гэтыя археалагічныя знаходкі розных часоў, вялікая калекцыя мсціслаўскай кафлі XV - XVIII стст. і мсціслаўскага шкла XVI - XIX стст. У экспазіцыі багата прадстаўлены мсціслаўскія посуд XII - XIX стст., а таксама абразы XIX ст. Вельмі цікавыя і этнаграфічныя калекцыі, асабліва народнае адзенне, якое прадстаўлена экспанатамі Мсціслаўска-Клімавічскага строю беларускіх сялян. Вялікую ролю музей мае ў арганізацыі розных культурных падзей у рэгіёне.

Так, у 2001 годзе ў Мсціславе адбыўся Міжнародны пленэр па жывапісу "Вобраз Радзімы ў выяўленчым мастацтве". Творы ўдзельнікаў пленэра папоўнілі музейную калекцыю.

Музычная школа горада, якая носіць імя кампазітара Чуркіна, які пэўны час жыў у Мсціславе, рэгулярна ладзіць розныя музыкальныя імпрэзы. У горадзе рэгулярна адбываюцца рыцарскія фэсты і фестывалі. Актыўна адзначалі жыхары горада і шматлікія госці XVI - угодкі перамогі войскаў ВКЛ і Польшчы над крыжакі на Грунвальдскім полі". Рыцарскі фэст адбыўся на пляцоўцы славаўтай замкавай гары, на месцы, дзе і з'явіўся старажытны горад.

Фэст сярэднявечнай культуры нарадзіўся ў Мсціславе пяць гадоў назад, калі старшыня райвыканкаму запрасіў клуб ваенна-гістарычнай рэканструкцыі "Магілёўская дружина" паўдзельнічаць у Дні горада. 12 чалавек сяброў клуба прынялі ўдзел у гэтым свяце. Так адбылося першае на ўсходзе Беларусі свята з удзелам рацараў. Пospех у гараджанаў быў незвычайны. З

тых часоў "Мсціслаўскі фэст" стаў брэндам. Крамы горада турысты бяруць прыступамі, дзверы музея не зачыняюцца, майстры народных промыслаў за 2-3 дні збываюць усе свае вырабы.

"Рыцарскі фэст - 2010" прайшоў 24 - 25 ліпеня з асаблівым размахам. Месцамі правядзення сталі гарадскі цэнтр Мсціслава, старыя муры езуціцкага калегіюма і кляштару і, вядома, замкавая гара. Акрамя рыцарскіх забаваў у праграму былі ўключаны канцэрты гуртоў "Стары Ольса", "Яварына", "Песняры". На замкавай гары быў урачыста адкрыты памятны знак мсціслаўскаму князю Сямёну Лунгвену, намешніку Вітаўта ў Грунвальдскай бітве.

15 ліпеня на Мсціслаўскім паштамецце было зроблена спецазначэнне адмысловай маркі "600 - годдзе перамогі над Грунвальдам" прысвечанай памяці Сямёна Лунгвена.

Вабяць турыстаў і архітэктурныя помнікі Мсціслаўшчыны, асабліва славы Пустанскі манастыр на мяжы з Расіяй, які наведваюць сотні паломнікаў з розных краін.

Цікавыя літаратурныя імпрэзы адбываюцца з нагоды юбілеяў пісьменнікаў, лёс якіх цесна звязаны з Мсціслаўшчынай. Гэта Максім Гарэцкі класік беларускай літаратуры, Аркадзь Куляшоў, Эрнест Ялугін і іншыя. Аднак шмат якія помнікі заняўданыя, рэстаўрацыя іх спынена, бо не хапае сродкаў, патрэбны інвестыцыі, і даць іх можа ў першую чаргу добра арганізаваны турызм.

*Алег Трусаў,
кандыдат гістарычных
наук, дацэнт.*

Мсціслаўскі музей

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Вінцук Вячорка, Юрась Каласоўскі, Юля Карчагіна, Леакадзія Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубятка, Алесь Петрашкевіч, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.
<http://nashaslova.mns.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbn-mova.by/>

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 25.06.2012 г. у 10.00. Замова № 1154.
Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес. - 3850 руб., 3 мес. - 11550 руб.
Кошт у розніцу: па дамоўленасці.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для поштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslova@tut.by